

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția:
Piața Unirii No. 3.
Administrația:
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

Abonament:
Exemplarul . . . . . 5 Lei
Pe un an . . . . . 200 Lei

PARTEA NEOFICIALĂ

Spre Congresul general al A.G.R.U.-lui

— Informațiuni și instrucțiuni —

1. Se știe că în zilele de 21—22 Noembrie (Sâmbătă, sărbătoarea Intrării în biserică, a Maicii D-lui și Duminecă) se va ține în Oradea Congresul general al Asociației Generale a Românilor Uniți (AGRU). Programul definitiv al Congresului a fost pus la punct cu toate amănuntele într-o ședință a Comitetului de Direcție al Comitetului Central prezidat de D-l ministru Dr. Valer Pop, președintele general al AGRU-lui. — În program vor varia ședințe administrative, conferințe, predici, liturghii solemne, ședințe festive etc. într-o ordine plăcută și comodă. Vor conferenția și predica persoane distinse ale bisericii noastre: episcopi, preoți și mireni. D-l Dr. *Iuliu Haștegan*, fost ministru, prorectorul Universității Cluj, vicepreședintele Agrului, va prezida ședințele Congresului; Dr. *Victor Onișor* prof. univ. Cluj, va conferenția Duminecă în 22 la ședința festivă; prof. Dr. *Alex. Borza*, f. secretar general al M.n. Instr. va vorbi către tineret; Exc. Sa episcopul Dr. *Valeriu Traian Frențiu* va deschide ședința festivă a Congresului; Exc. Sa Dr. *Iuliu Hossu* episcopul Clujului va predica în catedrală, Exc. Sa Dr. *Alexandru Nicolescu* va săvârși sf. Liturghie și va predica pentru tineret, în biserica Seminarului, iar Exc. Sa Dr. *Alexandru Russu* episcopul Maramureșului va ține discurs despre familie și educație Duminecă la ședința festivă. — Vor predica Dr. *Ioan Coltor* canonic metropolitan Sâmbătă la paraclis și procesiune, păr. canonic și cunoscutul scriitor *Ioan Agârbicianu* în aceeași zi la Liturghie, iar păr. *Sep-timiu Popa*, ziarist și profesor, va conferenția despre presa bis. române unite. *Corul Hubic* va cânta cele mai artistice și mai grandioase piese muzicale atât la liturghia de Duminecă, cât și la festivalul de Duminecă seara din teatrul Regina Maria, cu concursul artiștilor Mărcuș și al altor cântăreți de seamă. — Raportori ai Congresului vor fi: păr. *Ion Agârbiceanu* canonic Cluj, despre organizarea presei și a colportaju-

lui în cadrele Agrului, păr. *Dr. Ludovic Tăutu*, prof. de teologie Oradea, despre coordonarea și armonizarea activității diferitelor asociații existente cu activitatea Agrului, *Dr. Augustin Popa*, prof. de teologie Blaj asupra regulamentului general.

2. Ședințele congresului se vor ține în sala Cerului Catolic din str. Prințului Carol 5, iar predicile și serviciile religioase în catedrala unită la orele indicate în programul detaliat.

3. Credincioșii din Oradea sunt rugați a anunța direct *Comisiei tehnice* (la Rvs. protopop Gheorghe Maior, str. Episcopul Radu 6) dacă pot primi oaspeți, doamne și domni dintre congresiști.

4. Programul detaliat al Congresului îl va tipări *Comitetul Diecezan Oradea* și se va distribui la sosire fiecărui congresist pentru suma modestă de 5 Lei; programul va da drept de intrare în sală la desbaterele Congresului.

5. Pentru Matineul tineretului școlar din Cercul catolic de Duminecă 11¹/₂ și pentru festival artistic al corului Hubic dat cu concursul artiștilor D-na și D-l Rita și Ștefan Mărcuș și al altor cântăreți de seamă, se vor tipări programe speciale, cari vor servi la intrare.

6. Orice fel de programe se găsesc, începând de Duminecă 8 Noembrie, la păr. Dr. Tăutu la episcopia greco-catolică, (Piața Unirii 3) în fiecare zi între orele 12 și 13 a. m. și orele 16—18 d. m., iar în ziua Congresului la intrările în salele ședințelor și a festivalurilor (la Cercul Catolic și la cassiera teatrului).

7. Cei ce vreau să li se rezerveze loje sau locuri speciale pentru festivalul artistic de Duminecă seara, se vor anunța la timp păr.-lui Dr. Tăutu la ora și locul amintit mai sus.

8. Oaspeții din provincie sunt rugați a-și anunța sosirea, trebuința de *cvartir*, dorința de a participa la *masa comună* din 21 și 22 la amiază și dorința de-a li se rezervă locuri pentru festivalul artistic din 22 seara, cel mult până în 15 Noembrie președintelui Comitetului diecezan AGRU, Dr. Dumitru Chiș str. Ciorogar 2 — Oradea.

Incartiruirea se va face parte la familii, parte

la hotelurile din localitate. Costul hotelului (cu reducere 30—40%) privește pe congresiști.

Masa comună se va servi după *Menu* stabilit de *biroul tehnic* al Congresului. Costul mesei va fi cât se poate de moderat (între 60 și 100 Lei).

9. *Toate organizațiile parohiale ale Agrului sunt rugate a trimite necondiționat delegații pentru Congres.* Costul călătoriei lor, cu învoirea Comitetului parohial local al AGRU., se poate acoperi și din cassa organizației locale.

10. *Toți Rvsmii protopopi sunt rugați a stăruii pe lângă fiecare preot din districtul lor să trimită câte 1-2 credincioși la Congres.* Credincioșii din apropiere vor putea veni în număr mai mare pe jos ori cu căruțele.

11. Delegații țărani ai organizațiilor parohiale ale AGRU-lui și delegații parohiilor, e de-ajuns dacă sosesc la Oradea Duminecă în 22, dimineața la orele 8, ca să poată fi de față la serviciul divin din catedrală și la punctele ce urmează din program. Mersul programului e, în general, cel indicat în Convocatorul lansat de Comitetul Central Cluj și trimis fiecărei parohii și organizații locale prin „*Vestitorul*” prezent. — Delegații cari ar sosi mai de vreme și au nevoie de cvartir, trebuie să se anunțe *biroului tehnic ca mai sus.*

12. Pentru delegații organizațiilor parohiale ale A.G.R.U.-lui și pentru delegații parohiilor, *anunțați la vreme cu numărul biroului tehnic, Duminecă în 22 la orele 1 se va servi o gustare gratis într'un local ce li se va indica atunci.* Restul de aprovizionare îi privește pe participanți. — Duminecă după ședința festivă a A.G.R.U. din Cercul Catolic, respective după Tedeul din Catedrală, delegații țărani vor putea pleca acasă. — Pentru cei ce ar rămânea, măsurile sunt ca pentru ceilalți.

13. Participanții la Congres vor beneficia, cu toată probabilitatea, de reducere de 50 % pe Căile Ferate Române, așa că cu biletul desbătut la gara de plecare se vor putea întoarce și înapoi. Rezultatul demersului făcut pe lângă organele în drept se va publica la timp în ziare (în „*Unirea*” din Blaj) cel mult până în 15 Nov. c.

14. Doritorii de a se mărturisi și de-a se împărtăși cu Sfintele Taine, se vor putea mărturisi în biserica catedrală *Vineri* în 20 dela orele 18—20, *Sâmbătă* dimineața dela 7—9 și seara dela 18—20, iar Duminecă dimineața dela 7—9, când le vor sta preoții la dispoziție.

Aceste informațiuni și instrucțiuni s'au publicat în interesul celor ce vor participa la aceste frumoase și înălțătoare sărbări religioase și naționale. Pentru alte informațiuni a se întoarce către preș. Comitetului Diecezan al A.G.R.U.-lui Oradea (Dr. Dumitru Chiș) str. Ciorogar 2. Comitetul organizator și publicul din Oradea așteaptă pe onorații congresiști cu brațele deschise.

P. T.

O chestie actuală.

În zilele de 21 și 22 Noemvrie se va ținea la Oradea *Congresul General* al Asociațiunii Generale a Românilor Uniți, al „*Agru*”-lui, la care — precum sună convocatorul — sunt invitați toți membrii Asociațiunii, întreg clerul și credincioșii Provinciei Metropolitane Române de Alba-Iulia și Făgăraș. Și vor veni mulți: toți Arhierii Bisericii noastre, foarte mulți preoți și, poate, multe mii de credincioși. Se vor celebra în acele zile Liturghii pontificale arhieriești, cu predici frumoase. Se vor ținea ședințe festive cu programe bogate, cu conferențe interesante, cu debateri de mare însemnătate, cu producții artistice-muzicale și coruri. Apoi procesiuni solemne, conduse de Înălții Arhieriei. Toate, lucruri înălțătoare și edificatoare pentru cei ce vor lua parte la ele și le vor asista, impunătoare chiar și pentru publicul străin, privitor din stradă.

Propriaminte aceea este și scopul acestor manifestații publice, în massă, ca să ne afirmăm, să ne mărturisim în public credința, alipirea de Dzeu și de s. noastră Biserică și ca prin manifestația noastră solidară, comună, reciproc să ne întărim, să ne oțălim sufletele pentru lupta grea a vieții creștinești, dealtă parte, ca să întărim în credință și pe fiii cei încă slabi și șovăitori ai Bisericii noastre și să trezim la viață religioasă, creștinească și pe cei ce dorm în nepăsare, ori rătăcitori fără de credință și instrinați de biserică și și poate de neamul nostru. Acesta este scopul Congresului nostru și al tuturor manifestațiilor lui.

Și cine vor asista la toate aceste manifestațiuni — precum zice convocatorul — *național-religioase* ale congresului apropiat? Pelângă Arhierii Bisericii noastre și mulți din cler, vor asista toți membrii „*Agru*”-lui, din localitate și cei veniți din apropiere și din depărtări: intelectuali și țărani; apoi tineretul nostru școlar din localitate și dintre credincioșii celor două parohii din Oradea, toți aceia, cari fie că încă nu sunt membri ai „*Agru*”-lui, dar au credință, țin la biserică și de obicei, și de altă dată umblă la biserică și la manifestații religioase.

Da, toți aceștia, noi cu toți cei ce vom fi de față, vom profita sufletește, — ba se vor edifica poate mulți și din publicul de afară, dintre privitorii din strada — fiecarele după capacitatea sa sufletească, după intenția sa bună, cu care va lua parte și după măsura darului, ce i-se va da fiecăruia dela Dzeu și pe care îl va prinde în sufletul său. — Unde vor fi însă fiii cei slabi, cei șovăitori, cei neglijați și rătăcitori ai Bisericii noastre, de cari nu se prea interesează nimeni? Cari peste săptămână zilele comune le petrec eventual pe stradă, în piețe ca șomeri, adică rămași pe stradă fără de lucru, ori muncesc din greu în atelier și în fabrici ca muncitori; iar în duminici și sărbători stau pe acasă și odihnesc, ori își petrec pela

cârciume, ori alte locuri de distracții. Caridorm sufletește, ori sunt morți deja, neavând credință, ori trăind în concubinaj și n'au fărădelegi. Căci în acest mare oraș și Biserica noastră are și de acești fii. Câte familii de muncitori, gr. cat. câte servitoare și servitori, derivați aici dela sate, toți turmă cuvântătoare, suflete rescumpărate cu sângele scump al Mântuitorului nostru Hristos, fii și fiice ale Bisericii noastre, cari — poate — adeseori nu-și cunosc biserica, căreia-i aparțin, nu-și cunosc pe păstorii lor sufletești, dar nici păstorii pe ele, pe cari — poate — nimenea nu le ține în evidență ca pe niște suflete creștine. Dătorii lor de muncă, ștăpânii lor n'au altă grijă de ei, decât ca din partea lor să-li-se presteze tributul de muncă cât de cu vârf; de religia lor, de limba lor, de sufletele lor ce le pasă! Iar ei nefericiții, în lipsa lor de educație religioasă, de credință, ori în nepăsarea lor, neavând cine să-i miște, să-i trezească la trebuințele și la datorințele lor sufletești, trăiesc fără de nici-o legătură sufletească cu Dumnezeu, cu religia, cu biserica lor, deși și ei sunt ai lui Dumnezeu, și ei aparțin unei religii, unei biserici, — aparțin religiei și Bisericii noastre, măcar că nimenea nu-i ține în evidență, ca pe atari. Oare aceste suflete — și mai ales acestea — n'ar avea și ele trebuința, ca din ocaziunea strălucitelor sărbători, pe cari ni-le pregătește Congresul General al „Agru“-lui, în acest an chiar aci la Oradea, să fie trezite și ele, în înălțătoarele manifestații religioase ce se vor desfășura, să vadă și ele puterea credinții noastre și să se desmetească din nepăsarea lor religioasă?

Apoi de la sate, mai ales din celea din jurul mai apropiat, pelângă membrii „Agru“-lui vor veni și mulți alți credincioși buni, dar cei slabi în credință, cei reci față de Dumnezeu și Biserică, dacă nu va fi preotul ori altcineva cine să-i indemne, cine să-i miște, vor rămânea acasă, deși ei încă, — și în prima linie ei, — ar avea trebuință, ca focul dragostei credinții, ce se va aprinde aici, să-l vadă și la acela să se lumineze și să se încălzească și ale lor suflete.

În preajma mărețelor sărbători ale Bisericii noastre mă gândesc deci la multele suflete, reci în credință și nepăsătoare, neglijate și rălăcite, ale fiilor Bisericii noastre, resfirați prin acest oraș. Aș dori ca și acelea să se îndulcească de măreția serbărilor noastre. Mă gândesc și să ne gândim cu toții, cum s'ar putea afla și aduce și aceste suflete, ca în acele zile frumoase să fie și ele cu noi și între noi, la biserică și în convoiul nostru de procesie, ori măcar între publicul privitor, ca din strălucirea serbărilor „Agru“-lui măcar o rază binefăcătoare să străbată și la inima lor. Dacă dintre acești fii rălăciți, ori pierduți ai Bisericii noastre și numai zece ori cinci s'ar emoționa și s'ar trezi la credință și la dragostea lui Dumnezeu și a Bisericii, Congresul „Agru“-lui pelângă celelalte frumoase succese, ce și-le dorește, ar avea și pe acesta, carele poate, — nu s'ar înregistra în analele lui aici jos

scrise, dar s'ar încresta în Ceriu, unde — precum a spus Insuș Mântuitorul, — este mai mare bucurie de oaia cea una, rălăcită și pierdută, dar regăsită, și la turmă readusă, decât de noauăzeci și noauă, cari n'au rălăcit.

Canonic Petru Tămăian.

Dascăli din Bihor*)

(Urmare III)

Din acest nucleu de cultură românească organizat de profesorul român bihorean, „ieși o seamă de buni cărturari și vrednici luptători ai vieții noastre românești în ultimele decenii din sula trecută. Între acești tineri dela academia de drepturi cari au luat parte la înființarea societății găsim pe Atanasie Marinescu, cel dintâi folclorist ardelean, înalt magistrat, academician, biograful lui Petru Maior, pe Iosif Roman, fratele lui A. Roman vechiul cântăreț bihorean, fost suprefect, Paul Vela profesor la liceul din Beiuș, pe urmă canonic, Vasile Ranta Buticescu, bun novelist transilvănean pe vremuri, pe Dimitrie Sfura și Carol Grama.

Din Rândul acestor tineri formați în școala de cultură a lui Roman, avea să-și recruteze entuziaștii tânări Iosif Vulcan întâii colaboratori pentru „Familia“ sa, care mai târziu fu revista cea mai citită între Românii din Ardeal și părțile Ungurene. Numai atât să fi făcut prin îndrumarea sa și ar fi de ajuns, dar societatea servea în acelaș timp un model de organizație pentru Românii din Monarhie. Și dacă ar fi să credem pe istoricul ungar, bine informat întotdeauna despre mișcările culturale din Bihor, pe Alexandru Márki. Acesta ne spune că statutele societății de lectură orădane au fost cerute și de numeroase școale din Principatele Române.³⁵⁾ Dacă n'ar fi tocmai așa, dar cu siguranță faima societății a ajuns departe între Români și pe bună dreptate putem să spunem, că numeroasele societăți de lectură pe lângă școalele ungurești din părțile ungurene și Ungaria proprie nu erau altceva decât o imitație a celor ce se făceau aici, și n'felul acesta începură să înflorească an de an tot mai numeroase aceste întruniri ale tineretului, care se însuflețea la farmecul graiului strămoșesc. *Societăți similare românești se înființează la Beiuș, Satu-Mare, Cenad, Seghedin și în Ardeal.* Exemplul bun se întindea pretulindeni și cred că nu exagerez dacă socotesc înființarea societății studențești cu scopuri culturale românești dela Budapesta „Petru Maior“ ca o continuare al aceleiași activități a lui Alexandru Roman, care mai apoi e întâiul profesor de limba română la universitatea ungurească dela Budapesta și un apărător fanatic al limbei, culturii și școlii românești în parlamentul unguresc.

*) Conferință ținută în sala festivă a Primăriei din Oradea, cu data de 17 Ianuarie 1931, în cadrele Asociației Profesorilor Secundari.

³⁵⁾ D-l Const. Pavel, Miron Pompiliu, viața și opera lui, Beiuș 1930 pag. 13—14.

Cu anul 1853 Roman părăsi Oradea, dar o frântură din marele său suflet rămâne aici. De aici încolo societatea progresează. Ea încăpuse pe mâinile discipolilor tineri, cari încă în 1854 publică o parte din produsele lor sufletești în almanahul lor literar, pe care îl intitulează atât de sugestiv „*Zorile Bihorului*”; și-n Bihor într’adevăr pentru românism începeau să se ivească abia acum zorile de ziuă, după epoca de frământări a trecutului. Dar dintre acești tineri începe să se impună unul, care merită o privire mai atentă, nu pentru altceva, ci pentru a stabili un caracter individual din sânul acestei grupări de elanuri ale line-reței din vremile trecute.

Acesta e *Dimitrie Sfura*. Născut în Vezendiu, jud. Satu-Mare „ultima și mult periclitat sentinelă a românismului”. După ce făcu studii la Carei și Beiuș, zilele frumoase a lui Roman îl găsiră la Oradea, unde tânărul plecase ca să învețe teologia. Sfaturile conducătorului cuprinseseră mult sufletul acestui cleric bine înzestrat și se afirmă în rândurile celor dintâi; așa încât după terminarea teologiei e numit profesor la școala preparandială din Oradea. Eră anul 1857 și tinerii studenți puseră ochiul pe dânsul, și-l găsiră vrednic de conducere „Pe acel timp studiam și eu la Oradea, — ne spune Iosif Vulcan — și țin minte și acum ce bucurie simțirăm noi studenții, aflând că în urma stăruinței noastre se numi de conducător mult iubitul și stimatul Sfura”.³⁶⁾

În întâia duminică după Paști el ocupă întâia dată scaunul prezidențial și la salutul tradițional creștinesc al nostru, el răspunse tinerilor: „Să vieze Românii”. Era un început bun, dar de scurtă durată. „Sub conducerea sa societatea începuse să înflorească iară. Tratarea-i amicală, străruința-i neobosită și diligența-i rară, însuflară zel în toți membrii societății. Ședințele deveniră din ce în ce mai interesante și în scurt timp se decide redactarea unui almanah beletristic”.³⁷⁾ Durere, însă, intențiunea nu se realizează. În vacanță se însură, iar la începutul anului când „noi așteptam pe iubitul nostru conducător, sosi știrea teribilă că el a murit”.³⁸⁾ În urma lui rămase o societate care i-a deplâns pierderea, câteva poezii publicate în „*Zorile Bihorului*” iar „Poporul Român din aceste părți a adoptat mai multe poezii de ale dânsului și le cântă în orele sale de bucurie și de durere și astfel

memoria lui Sfura se păstrează din an în an”.³⁹⁾ Unul din cântecele acestuia a încălzit și pe Eminescu. Marele nostru poet îl întonă cu capul ridicat, cu ochii scânteietori cu atitudine dramatică și cuprins de un adânc sentiment. Asupra autorului acestei poezii favorite Eminescu știa atât: a scris-o „un biet tânăr transilvănean care avea durere de inimă pentru bietul său popor; am auzit că a scris-o și a murit după ce o cântase”.⁴⁰⁾

Cu Dimitrie Sfura se duse însă și un dascăl de speranțe mari, precum și conducătorul cu suflet generos și cutezător.

El trebui înlocuit, căci bătrânul rector al Seminarului, generosul Joan Pop, deprins cu manifestările românești, simțea acum afata pustietate în jurul său, el, cel deprins cu gălăgia și manifestările sufletești ale tineretului. Această înlocuire nu se făcu decât cu anul 1863, când în fruntea societății ajunse profesorul Justin Popfiu.⁴¹⁾ Profesorul dela arhigimnaziul din loc își propuse să reorganizeze societatea. Personalitate cu o cultură vastă, cunoscător minuțios al culturii și literaturii românești din cele mai vechi timpuri, asupra căreia finu serie de disertații pe cari le publică apoi în „*Familia*”, profesorul văzuse îndată roșul unei înjebări tinerești și-i făuri în program mai vast.

Împreună cu profesorul dela școala normală, neamul Weinpolder, atât de devotat intereselor noastre locale, reorganiză corul și orchestra seminarială și se gândește de astă dată se păsească în public. În anul 1867 scoate cele mai bune lucrări ale societății într’o broșură, intitulată „*Foenix*”, care e primită cu o deosebită căldură de public și de presă. Ține ședințe în fiecare săptămână și aranjează în fiecare an câte o serată literară pentru publicul intelectual din oraș.⁴²⁾ În cadrele aceste de activitate se păstrează societatea mai bine de un deceniu, până când harnicul conducător, după o activitate dintre cele mai de invidiat în slujba neamului, se retrase să-și petreacă anii bătrâneței în mijlocul poporului, pentru prosperitatea și luminarea căruia luptase o viață întreagă. În anul 1879 se retrase în parochia dela Letu-Mare.⁴³⁾ De aici încolo românismul la Oradea și rând pe rând în întreg Bihorul și părțile Ungariei, începe să apună. Intrăm într’o nouă epocă și împrejurările încep să se schimbe, iar cu ele de odată apune și Societatea, după câteva pâlpâiri sporadice, până către anii 1881. Însă pentru a privi mai de aproape lumea aceasta care apune, merită să dăm câteva exemplificări. Și pentru aceasta să-mi dați voie ca să vă aduc înaintea Domnilor Voastre, numai trei scene din entuziasmul românesc al Orăzii de odinioară; a Orăzii directivală de oamenii cărții, de profesori: un început de an, a serată-literară, și o onomastică tradițională, așa cum se obișnuia să se serbeze pe aci, până la 1879⁴⁴⁾, când guvernul unguresc le înterzise printr’o circulară.

(Va urma)

³⁶⁾ Familia 1869 Nr. 43, pag. 506.

³⁷⁾ Familia 1869 Nr. 43., pag. 507.

³⁸⁾ Familia 1869 Nr. 43., pag. 507.

³⁹⁾ Familia 1869 Nr. 43., pag. 507.

⁴⁰⁾ Dr. Const. Pavel; Miron Pompiliu Beiuș, 1930.

⁴¹⁾ Nagyvárad i tanintézetekre vonatkozó történelmi és statisztikai adatok. Oradea 1876.

⁴²⁾ Márki Sándor: „*Bihari román irók*”, Oradea 1880.

⁴³⁾ Cf. Enciclopedia română Dr. C. Diaconovich, Sibiu 1904 Tom. III. pag. 643.

⁴⁴⁾ Arhiva șc. norm. gr. cat. din Oradea 1879. Cu această dată se interzic serbările onomastice și serbările de anul nou fiindcă îmbrăcau caracterul adevăratelor sărbători naționale.

Dreptul de proprietate în concepția creștină

Creștinul e considerat, de către oamenii perversi ca dușman al progresului și al științei, căci, zic ei, concepția creștinească se ridică deasupra a tot ce i pământesc, și nu se ocupă decât de cer, uitând pământul și prin urmare el nimic nu are de a face cu chestiunile sociale și civile. „Creștinismul — Loisy a avut curajul să spună — are o ținută desprețuitoare de orice civilizație materială, căci ține în vedere împărăția viitoare. Hristos nu admite nici-un stat, afară de împărăția cerurilor, unde nu se află inegalități sociale, nici probleme de proprietate privată sau colectivă¹⁾).

Acelaș lucru îl repetă Rousseau în lucrarea sa „Contractul social (lib. IV. c. 8.): „Creștinismul, zice el, e o religie cu totul spiriuală, ocupat numai cu lucrurile din cer; patria creștinismului nu e din această lume. E adevărat, că el își împlinește misiunea, însă cu cea mai mare indiferență pentru reușita sforțărilor sale.

Numai să nu fie blamat cu nimic, de celelalte puțin îi pasă de merg bine sau rău în lumea aceasta. Dacă statul e înfloritor abia îndrăznește să se bucure, căci se teme să se mândrească cu slava patriei; iar dacă e în decădere, binecuvintează mâna lui D zeu, care apasă asupra poporului său“. La fel susțin politicienii de azi.

Creștinismul deci, după concepția acestor domni ar avea un caracter cu totul asocial, sau după cum ar dori alții mai înfocați, antisocial și neomenesc, căci principiile lui conțin o renunțare desăvârșită la toate, o moarte care distruge viața²⁾“.

Aceeaș acuză s'a făcut creștinismului în cele din-tâi secole ale Bisericii, precum rezultă dintr'o scrisoare a sf. Augustin (138 c. V. n. 20 Patrol. Latină tom. 33. col. 525) către Valusian: „*Scio excellentiam tuam, quorumdam perpeti obstinatissimas contradictiones, qui propterea putant vel putari volunt christianam doctrinam utilitati non convenire reipublicae, quia nolunt stare rempublicam firmitate virtutum, sed impunitate viliorum.*“³⁾).

Concepția creștină despre societate e aceea care izvorește limpede din principiile cuprinse în discursul de pe munte al Mântuitorului nostru, și, deoarece acel discurs numai distrugător al societății nu este, deaceia nici concepția creștină nu poate fi invinuită de aceasta. Societatea se bazează, ca pe niște slânci de granit și pietre unghiulare, pe patru principii, bine determinate: *Dreptul de proprietate; Munca; Familia și Religionea*. Dacă unul din aceste elemente esențiale se neglijează sau se distruge, neapărat suferă sau chiar se distruge echilibrul consorțiului uman, omeni-

¹⁾ Loisy-L'évangile et l'Eglise p. 23—33.

²⁾ Emil Zola în „Revue Blanche“: Enquete sur la liberté d'enseignement 1902.

³⁾ Știu că Măria Ia ai împotriviri din partea unora cari cred sau vor să creadă, că învățătura creștinească nu se împacă cu folosul statului, deoarece nu vor ca statul să se stabilească pe țăria virtuților, ci pe libertatea vițiilor.

⁴⁾ In ps. 66. Patrol. lat. tom. 36. col. 803. Sf. Aug.

⁵⁾ Epist. ad Bonifacium 220 id. col. 996. tom. 33.

⁶⁾ In ps. 116. tom. 36. col. 903.

⁷⁾ Tom. 34. col. 557.

⁸⁾ In ps. 35. tom. 36. col. 346.

⁹⁾ Sermo L. C. 1 nr. 2. Patrol. Lat. tom. 38. col. 326—327

rea cade în dizordine, în anarhie. Religionea, din punct de vedere sociologic, e uimitoarea forță de unificare și spiriualizare a oamenilor, care nu poate fi înlocuită de nici o altă forță; familia e așa zisul: *Seminarium reipublicae*, de unde are origină cetățeanul și unde primește întâile îndrumări la viață: munca e factorul cel mai de seamă și mai trebuincios al progresului, e sufletul producțiunii; proprietatea, în sfârșit, e garanția libertății și a ordinii, e rezultatul creațiunii economice.

Ce spune despre aceste patru elemente esențiale ale societății doctrina creștinească? Răspunsul îl vom da deocamdată numai privitor la dreptul de proprietate.

Dreptul de proprietate se poate considera sub trei aspecte, sau din trei puncte de vedere: *a) cel speculativ*, ce s'ar putea numi și metafizic, căci cercetează originea și firea acestui drept în abstract: *b) cel juridic*, care îi pune la iveală legilitatea: *c) cel etic*, care studiază funcțiunea lui socială. Asupra acestor trei aspecte ale Dreptului de proprietate, învățătura creștinească varsă uimitoare raze de lumină.

1. Origina dreptului de proprietate.

Proprietar, în înțelesul cel mai adevărat al cu vântului universal, absolut și unic, nu poate fi altcineva decât D-zeu, izvorul a toate și făcătorul universului. *Fons omnium bonorum et creator et recreator universorum*⁴⁾. El este acela în care se adună orice putere în cer și pe pământ. El e împărțitorul oricărui bine⁵⁾. „Nu ajunge, zice, sf. Augustin, a afirma că D-zeu crează bunurile și le dăruiește; dar trebuie zis că El singur crează și dăruiește.⁶⁾“. D-zeu binecuvântă pe Isac, pentru că noi să înțelegem, că bunurile de față nu se pot da, nici nu se pot aștepta decât numai dela unul și singurul D-zeu.⁷⁾ „Deci ori care bine al nostru se poate defini, un dar al cerului.⁸⁾“. „Aurul și argintul, — zice sf. Augustin — nu sunt ale omului, ci ale lui D-zeu. Să înfăleagă oamenii ceea ce D-zeu zice prin profetul Ageu: *meum est aurum et meum est argentum*, pentru că cei cari se împotrivesc a da din bunurile lor, ascultând porunca dragostei, să înțeleagă că D-zeu poruncește a da din ceea ce e a lui. Cine dăruiește ceva săracului să nu creadă că dă din al său, și astfel să se umple de îngânfare, în loc să fie pătruns de milostivire. E al meu aurul, e al meu argintul, iar nu al vostru, voi bogățiilor, zice D-zeu. Dece stați la îndoială a da din al meu celui sărac? și pentru ce să vă mândriți dacă dați din al meu?⁹⁾“.

Din principiul acesta, care stabilește stăpânirea absolută a lui D-zeu asupra bogățiilor, vine la iveală un alt principiu fundamental și foarte trebuincios pentru societate, privitor la dreptul de proprietate. Acest principiu e următorul: *Dreptul omului asupra bogățiilor nu poate fi decât limitat și subordonat prescrierilor d-zeștii*. În alte vorbe: omul nu e atât proprietarul bunurilor, cât uzufructuarul lor, e un administrator cu răspundere de bunurile ce i s'au încredințat; prin urmare nu le poate întrebuița după capriciu, nu le poate întrebuița fără să aibă în considerație pe acela, care are asupra lor stăpânire absolută. De unde urmează că dreptul de proprietate subordonat al omului e în strânsă legătură cu diferite obligațiuni.

Întâia din aceste datorii e de a da bogățiilor aceea valoare, ce li se cuvine. Ele sunt bunuri, nu ca scop al omului, ci ca mijloc. Ele trebuiesc orânduie la dobândirea unor altor bogății superioare, transcendente, neperitoare, care se află în împărăția cerească a lui D-zeu.

lată ce spune sf. Augustin privitor la a easta în „De civitate Dei: „D-zeu plăsmuitorul prea înțelept și orânduitorul prea drept al universului, care a pus la apogeu creațiunii neamul omenesc, a dat oamenilor bunuri potrivite pentru viața de față, pacea vremelnică și toate ce trebuincioase pentru a o apăra și a o redobândi, precum sunt acele lucruri cari îndestulează simțurile noastre; lumina, noaptea, aerul, apa și tot ce e orânduit a ne hrăni, a ne acoperi, a ne apăra și a ne împodobi trupul, însă cu aceasta prea dreaptă condițiune, că cine va ști să se folosească bine de aceste bunuri spre pace, să dobândească alte bunuri mai superioare, adică pacea neperitoare și slava și cinstea de a se bucura de D-zeu în viața veșnică și de aproapele în însuș D-zeu; cine însă se va sluji rău, va pierde bunurile vieții veșnice și nu va dobândi nici bunul păcii de pe pământ”.¹⁰⁾

Intr'un cuvânt proprietatea omului are un șir neîntreput de relațiuni cu semenii lui și cu D-zeu, în alte vorbe: economia socială a omului e în strânsă legătură cu ordinea etică.

2. Legitimitatea dreptului de proprietate.

Omul pentru a-și împlini cerințele, trebuie să se slujească de bunurile pământului. Însă cum trebuie să reguleze această întrebuințare penfrucă să ajungă la scop? Oare bunurile trebuie puse la dispozițiunea tuturor, așa încât toți să aibă aceleași drepturi, după cum pretinde *comunismul negativ*; sau trebuie încredințate toate bunurile ori numai în parte statului, după cum pretinde *comunismul pozitiv*, sau poate mai bine înlăturând orice fel de comunism, trebuie admis dreptul de proprietate, deplin, statornic și exclusiv asupra anumitor lucruri? Istoria tuturor timpurilor ne arată, că chiar în epocele cele mai îndepărtate de noi, dreptul de proprietate privată s'a impus de fapt și apoi a fost consacrat prin legi ca formă de regim economic. Ipoteza comunismului primitiv e fără nici o bază; ba din contră, în documentele cele mai vechi ale antichității, în codici, în poeme, în operele filozofice, în orice soi de amintiri, se găsesc urme foarte evidente de existența dreptului de proprietate individuală. Aristotel și Platon ne mărturisesc existența dreptului de proprietate individuală.¹¹⁾

Solon, din secolul II. înainte de ăra creștină, pune, la baza împărțirii pe clase a cetățenilor și ca condițiune trebuincioasă la exercițiul magistraturii, dreptul de proprietate privată.¹²⁾ Esiod, două secole mai înainte de Solon, în poema Operele și zilele ca și Omer în Eliada și în Opisea ne dau dovadă pentru dreptul de proprietate privată¹³⁾.

Cele mai vechi memorii din Roma, adunate de Diodor Sicilianul, de Dionis din Alicarnas, de Plutarc, de Cicerone, ne vorbesc despre Ancus Martius despre Numa Pompilius și despre Romulus, cari împărțesc pământ cetățenilor și întemeiază instituții, cari presu-

¹⁰⁾ Lib. XIX. C. 13. Patrol. Lat. tom. 41. col. 641—642.

¹¹⁾ Polit. L. II. C. II. 3 și 4.

¹²⁾ Polit. L. II. C. IX. 4.

¹³⁾ Cf. Fustel de Coulanges, La cité antique et nouvelles recherches sur quelque probleme de l'histoire.

¹⁴⁾ Gen. C. XXIII.

¹⁵⁾ Exod. C. XX. și XXII.

¹⁶⁾ Mot. XX. 1—16.

¹⁷⁾ Luc. XI—1—15.

¹⁸⁾ Mat. XIX, 18; Mat. X—19 Luc; XVIII. 20.

¹⁹⁾ Tim. VI. (17—19).

pun dreptul de proprietate individuală. Legea celor 12 table consacră ori ce drept. Dreptul de proprietate individuală se află la Babiloneni, la Asirieni, la Egipteni și la alte popoare. La poporul evreesc dreptul acesta e arătat în Cartea Facerii, și e tutelat cu aspre pedepse înfrontră violatorilor.¹⁴⁾ În Noul Testament nu mai puțin decât în cel Vechiu se întărește legitimitatea proprietății private, și nimic nu-i mai fals decât a crede, după Renan, că adevărata stare evanghelică e de a nu poseda nimic. Isus Hristos nu numai că nu a condamnat acest drept, ba la afirmat în atâtea locuri, ca în parabola stăpânului care se tocmeste cu lucrătorii,¹⁵⁾ în parabola administratorului necredincios,¹⁶⁾ și mai ales în întărirea poruncii: să nu furi: *Non facies furtum*.¹⁷⁾

E adevărat, că Hristos a pronunțat aceea sentință grozavă. „*Vae vobis divitibus!*” Vai, vouă bogăților! Aceasta privește însă pe bogății cei răi, adică pe cei sgârșiți, pe cei lacomi, pe cei egoiști, nesimțitori în fața lui Lazăr, care, plin de rane, zace la poarta lor. Se dezaprobă întrebuințarea rea a bogățiilor, iar nu dreptul la aceste bunuri materiale. Tocmai de aceea sf. Paul spunea lui Timoteu: „Invită pe cei bogăți să nu se mândrească și să nu-și pună nădejdea în bunurile nesigure ale pământului, ci în D-zeu, care prevede trebuințele tuturor; învață-i să facă bine și să fie cogăți în fapte bune, să dăruiască cu generozitate, să-și asigure viitorul pentru dobândirea vieții adevărate”.¹⁹⁾

Păr. Dr. Dominic Niculăeș

(Va urma)

CRONICI

— A apărut: Maria 431—1931 Omagialul revistei „*Observatorul*” An. IV. No. 4—8. 80—304 pag. Prețul 80 Lei. Beiuș, Tipografia Ateneul. — Am anunțat cititorilor noștri că Părinții Asumpționști francezi din Beiuș pregătesc o frumoasă antologie mariană cu prilejul serbării centenarului al XV dela celebrul sinod ecumenic d'n Efes. Acum avem plăcerea de-a prezenta cititorilor noștri antologia apărută. E o plăcută colecție de poezie, proză, istorie, iconografie, liturgică, în cinstea Preacuratei. Găsim în ea o serie de studii și articole scrise și reproduse din diferiți autori: sf. Tarasie, Mgr Dolci, I. P. S. Sa metropolitul Suciul, P. S. S. Lor Dr. V. Tr. Frențiu, Hossu, Nicolescu, Russu, păr. Agârbiceanu, Gala Galaction, Dante-Coșbuc, Dr. Ioan Boroș, Dr. Ioan Georgescu etc. — E un prețios colier de perle de gândiri și simțiri oferit Preacuratei. Il recomandăm călduros cititorilor noștri.

A apărut:

Compendiu de teologie morală

vol. I. Principiile moralei creștine,
de Păr. Dr. ALOISIE L. TĂUTU,

profesor de teologie.

Volum octav, pe hârtie velină, 320 pagini. Costul porto
franc: Lei 200.

Un manual clar, și conciz de mare nevoie pentru toți păstorii sufletești. Chiar și mireni mai culti pot să se introducă prin el în concepția morală a creștinismului. Necuprinzând nimic ofenzator, cu puține omiteri, poate fi folosit chiar și de păstorii sufletești ortodocși. S'a tipărit în puține exemplare. — Se află la Seminarul teologic — Oradea — Societatea Sf. Ioan Gură de Aur.

Catalogul

cărților scartate și al duplicatelor din bibliotecă diecezană greco-catolică — Oradea.

(Continuare III).

Oferim aceste cărți în schimb bibliotecilor din țară, ori și spre vânzare, particularilor.

1264 Hartmann, Joh. Melchior: Anfangsgründe der hebräischen Sprache, 1 tom, Strassburg 1798 Gramatică hebr. Negată. 8°—294.

1265, 1266. Karsten, G.: Auszug aus den mathemat. Wissenschaften, 2 tomuri, Greiswald 1790. Exerciții matemat. 16°—432+422.

1267. Laurenti, I. Berti: Breviarium hist. ecclesiasticae usus academicis, 1 tom, Augustae Vindelic 1782. Manual de ist. bis. 1273. Grymaeus, Alajos: Oltár és szerbeszédék gyűjteménye, 1 tom, Pest 1857. Vezi 1612.

1268. Wilde, Dr Ambros: Sechs Fastenreden über die Bekehrung des hl. Augustin, 1 tom, Prag 1812.

1287. Ecce Homo-Lese-une Betrachtungsstücke über die Leiden Iesu Chr., 1 tom, Wien 1881.

1279. Wilde, Dr. Ambros: Sechs Fastenreden über die Bekehrung des Zöllners Zachäus, 1 tom, Prag 1813.

1292. Somodi István, prédikátor: Falusi prédikátor Együgyü elmékhez egynehány tanítások, 1 tom, Győr 1797. Predici protestante. 16°—544.

1294 Garets P.: Französische Grammatik, 1 tom, Frankfurt am M 1867. Gramatică fr-germ. Metoda Ollendorf. 16°—604.

1295—1230. Gellert, C. F.: Sämtliche Schriften 1, 4, 5, 6, 7, 10, Theil, 6 tomuri, Leipzig 1769. Proză și poezie de Gellert. 6 vol. 16°.

1303. Seiler, G. Tr.: Grundsätze zur Bildg. künftiger Volks und Jugendlehrer, 1 tom, Wien 1792. Manual de oratorie și pedagogie. 8°—312.

1304. Molnár I. B.: Orationes sacrae, 1 tom, Budae 1780. Predici latinești. 8°—474.

1305. Paur, Valentin Iosef: Neue Test. und Gelegenheitspredigten, 1 tom, Linz 1805. 8°—238, nelegate.

1311. Balle, Nic. Edinger: Drei Einweihungsrede über die geistliche Würde, 1 tom, Kopenhaga 1786. Predici din daneză 8°—198.

1313. Bloch, Móritz: Első jósok: Josua, 1 tom, Buda 1842. Text evreesc cu trad. ung. 8°—132

1328. Lesnyánski András: A tanításnak közönséges tudománya, 1 tom, Nagyvárad 1832. Didactica și metódica. 8°—746.

1329, 1330. Szilasy István: A nevelés tudománya, 2 tomuri, Budán 1827. 8°—361+346.

1331. Kolb, G. S. I.: Series Romanorum Pontificum contra Hübnerum, 1 tom, Tirnaviae 1748. 4°—360, legată în piele.

1333. Bartl-Veress: Teljes Magyar-Latin szótár, 1 tom, Best 1864. Dicționar maghiar-latin.

1339, 1340. Fekete János: Egyházi beszédek, 2 tomuri, Szombathely 1864. Legate în 1/2 pânză.

1343. Babor Johann: Übersetzung des neuen Testam. mit Anmerkgn. 1 tom, Wien 1805. Test. nou în nemțește. Legat

1345, 1346. Justí, von: Scherzhafte und satyrische Schriften II Aufl. 2 tomuri, Berlin 1765. 8°, în piele.

1347, 1348. Szalay Imre: Magyar egyházi beszédek gyűjteménye, 2 tomuri, Buda 1840. Din bibl. Kuuk. Predici vechi, 1/2 pânză.

1251. Dominic von Brentano: Biblische Predigten, III Theil, 1 tom, Wien 1809. Predici vechi germane.

1353. Schrevent, Jos. Florent: Hinterlassene Predigten, III, 1 tom, Köln 1834.

1354. Horváth Joh. Bapt.: Elementa Physicae, 1 tom, Budae, 1819. Manual.

2355. Jánossy Ferenc: Föld és Természetráaj, 1 tom, Pest, 1862. Manual, broșat, 16°—166.

1356 Spalting-Teller-Sack: Neue Test. predigten, 1 tom Halle, 1792. Predici protestante din Prussia.

1357. Dr Schabus I.: Grundzüge der Physik, 1 tom, Wien 1869. Manual.

1458. Heis, Dr Edvard: Sammlulung von Beispielen aus der Algebra, 1 tom, Köln 1868. Manual.

1359. Heise, Dr Joh.: Deutsche Schulgrammatik, 1 tom, Hannover 1889. Manual.

1362, 1363, 1364. Seliger, I. G.: Predigten, I—II—III Theil, 3 tomuri, Landsberg a. d. W. 1800. Broșate.

1368 Dittich Philippe: Geistliche Reden, I Band, 1 tom, Prag 1825. Broșat.

1371. Dr Vestlín: Predigten, 1 tom. Mancă. Broșată.

1373—74—75. Thezarovics Gábor: Prédikációk, 3 tomuri, Nagyvárad 1840. 3 vol. legate 1/2 pânză.

1378. Klobuschitzky, V.: Sittenlehrer od. guter Hausfreund f. die Jugend, 1 tom, Pest, 1830. I Theil. Lecturi morale. Broșată.

1384 Habert, Ludovicus: Compendium theol. dogm. et moralis, 1 tom, Venetiis 1762. 16°—478, Legată în 1/2 pânză.

1388. Anibas, Georg: Das Vater-Unser, 1 tom, Wien 1845. Explicarea rug. Tatăl nostru. 8° broșat.

1398. Császár Károly: Betűszámten, 1 tom, Pest 1867.

1437. Werner, Peter: Was ist Christentum? 4 Predigten, 1 tom, München 1820. Broșat.

1439. Eybel, I. V.: Adumbratio studii jurisprudentiae, 1 tom, Viena 1773. Manual academic.

1440—1441. — Der erprobte Ratgeber, 2 tomuri, Le'pzig 1825. Manual economic în 2 vol. Broșate.

1444—1445. Alexovics, Basil'us: Vasárnapi Predikációk, 2 tomuri, Pest 1791, în piele.

1449—1450 Lübeck, I. K.: Patriotischer Ratgeber für den ung. Landwirth, 2 tomuri, Pest 1807. Vol. III—IV, Sfaturi pt. gospodari Broșate.

1452. Smith, Charlotte: Promenade champêtres. Dialogues, 1 tom, Genève. An. VI. Dialoguri pt. tineri. Broșată.

1453. — Effusion of Friendship, vol. II, 1 tom, London 1763. Dp pretenie. Broșat 16°.

1456. Glatz, Jacob: Andachtsbuch für gebildete Familien 1 tom, Wien 1815. Lecturi 16°—legat.

1463. Pauls, P.: Kurze Frühpredigten, 1 tom, Aachen 1841. Legată 16°—.

1467. Gerhardt, D. G.: Betrachtungen über Passions- und Osterzeit. 1 tom, Wien 1798. Meditații protestante de Conf. A. Aug. 8°—legat carton.

1841. Hungari A.: Festtagspredigten, 1 tom, Frankfurt am Main 1841. 8°—406, legată

1474. Fogarasi János: Magyar közpolgári Törvénytudomány elemei, 1 tom, Pest 1843. 8°—469 legată.

1480. Bresanóczy Ádám: Explanatio jurisnaturae, 1 tom, Poszonii 1795. Manual 8°—350.

1481. Machat, I. B.: Französische Sprachlehre, 1 tom, Wien 1838. Manual, 8°—517.

1485. Kovásznaí Sándor: M. T. Ciceronak az ember kötelességéről (ungurește), 1 tom, Pozsony 1797. 8°—268.

1488. Mutschele Sebastian: Moraltheologiu oder Theologische Moral, 1 tom, München 1801. 8°—322.

1489. Salzman, Christian: Moralische Elementarbuch, I Theil, 1 tom, Wien 1787. 8°—325.

1492. Keresztény Hittudomány I-II-III-IV-ik k., 2 tomuri, Pesten 1832 I—8°—384, II—8°—291.

1495—1496. Szvorényi Michael: Hist. religionis et Eccl. Christianae, vol. I-II., 2 tomuri, Posonii 1789. I-8°—219, II-8°—292.

1497. Virozsil,—Márki: Az észjog elemei, I főrészt, 1 tom, Pest 1861 8°—306.

1499. Kőrösi-Nagy: Magyar konkordantia, I darab, 1 tom, Győr 1788. A-I. (pie'e).
1500. Beck, Chr. Daniel: Welt und Völker Geschichte, II-ter Theil, 1 tom, Leipzig 1788. Manual. 8°-728.
1515. Cochem, P. Martinus: Leben der Heiligen, Ianuar-Dezember, 1 tom, Moguntiae 1708. 4°-1246.
1522. Magyar-német Levelező könyv, 1 tom, Pest 1834. 8°-527.
1523. Albach, I. S.: Erinnerungen an Gott. Predigten, 1 tom, Pest 1831. Predici ungurești. 8°-428.
1524. Trick, Dr I.: Physikalische Technik, 1 tom, Braunschweig 1850. Manual. 8°-426.
- 1612, 1613, 1614. Grynaeus Alajos: Oltári és szerbeszédék II-IV-V-ik kötet, 3 tomuri, Pest 1857. 16°-122, broșat. V. 1273, v. 1628.
1618. Kenessey Kálmán: Miként gazdálkodjunk, 1 tom, Pesten 1857. Broșat, 8°-88.
1624. Binder András: Jézus szent gyermekségéhez ajtosság, 1 tom, Szatmár 1889. Broșură, 16°-193.
1627. Lonovich Imre: A must fojtató ereje, 1 tom, Nagyvárad 1827. Broșură, 16°-36.
1628. Grynaeus Alajos: Egyházi beszédék, ünnepi II, 1 tom, Pest 1851. V. 1273, 1612. Broșură, 16°-137.
- 1630 Szoboszlai Pap István: Egyházi beszédék és prédikációk, (Helv. Confess), 1 tom, Debrecen 1831. 16°-91.
1631. Pichler Aloysius: Praxis Theoriae Analyseos algebrae, Cassoviae 1827. Manual broșat. 8°-162.
1637. Közgyűlési szónoklat olcsó könyvtársulatnál, 1 tom, Pest 1848. Broșură, 15 pag 8°.
1647. Gesellshaft Kath. Selsorger: Erbaungsbuch für Kranke und Sterbende, 1 tom, Wien 1817 8°-371 broșat.
1748. Wurst R. I-Fohmann: Denk und Styl-übungen, (16-te Auflage), 1 tom, Stutgart 1852. Manual. 8°-164, broșat.
1649. Hohenlohe Alex. Fürst v. : Fastenpredigten, 1 tom, Wien 1836. 8°-176, broșat.
1651. Erstes Sprach und Lesebuch f. die Kath. Volksah. in Österreich, 1 tom, Wien 1858. 16°-16 p. Cartonat. Manual pt. școli primare.
1652. Massillon-Pfister: 12 auserlesene Fastenpredigten, 1 tom, Regensburg 1866. Broșat, 8°-252.
1653. Csontos István: Kiki a maga szerencséjének kovácsa, 1 tom, Kassán 1830. Broșat. Conferință morală, 8°-168.
1659. Fekete János: Szegény gyermekek könyve, 1 tom, Bécs 1846. Cartonat, 8° 60. Manual abecedar.
1662. Deharbe: Katholischer Kathekismus, 1 tom, Freiburg in Br. 1886. Manual pt. școlile primare. 8°-120.
1664. Brevis notitia Hist. Relig. Christ. et Eccl., 1 tom, Cassoviae 1842. Manual de istorie bisericească.
1665. Tűzáróvich Gábor: A megéledett Melkisedek prédikációkban, (második darab), 1 tom, Nagyvárad. Predici de Corpus Dni.
1669. Nyitrai kegyesrendi gymu. alapít. emléke, 1 tom, Nyitra 1876. Broșat, 8°-277.
1670. Felebarát jóakarója: A jó szó, 1 tom, B-pest. Broșură, 8°-24. Conferință.
1672. Oltványi Pál: Egyházbeszédék, 1 tom, Szeged 1883. La binecuvântarea podului din Szeged.
1674. Aranyise koszoru, 1 tom, Pest 1859. Broșură. 16°-36.
1675. Utmutatás erkölcsnemesítő egyletek létesítésére, 1 B-pest 1887. Broșură, 16°-36.
1681. Mily jeleggel bír tehát a mi. kir. Tudományegyetem, 1 tom, Pest 1868. Broșură, 16°-48.
1683. Bevezetés a számvetésre, 1 tom, Buda 1823. Manual pentru școli primare.
1687. Krajcsovics Adám: Praelectiones ex algebra, 1 tom, N-várad 1839. Manual.
1695. Pálya Sthphanus: Orationes (VIII CC. RR. Schol. piarum Praeposito). 1 tom, Pestini 1831, Predici. 8°-220, broșat.
1696. Boehm, Ignatius: Positiones ex universo jure ecclesiastico, 1 tom, Wienae 1778. Nelegat, 8°-300.
1700. Anleitung zur Anchaungs Denk. Sprach-Rechnugs unterichte, 1 tom, Wien 1853. Manual pentru școlile primare.
1704. Une sociétée de Gens de Lettres: Nouveau Dictionnaire historique portatif, 1 tom, Amsterdam 1779. 8°-630, Legat.
1708. Kováts, P. Agoston O. S. B.: Rajta létel: Prédikációk. Első rész, 1 tom, Pest 1803. Predici franciscane. 8°-484.
- 1740-43. Honzel Augustin: Kurze Leichenreden, 4 tomuri, Konstanz 1801, Din bibl. Erdelyi. Legate, 16°.
- 1753-1756. Wagner, Bazilius: Kirchen und Schulkatechesen, 4 tomuri, St. Pölten 1794. Cortonate.
1793. Ney Ferenc: Gyakorlati német nyelvtan, 1 tom, Pest 1869. Manual
- 1766, 1767. Chaplain. P. le: Predigten auf den Advent. Neue Predigten, 2 tomuri, Augsburg 1770. 16°. piele.
1772. Briefsteller, 1 tom. Neutlingen, 1846. Carte de correspondță, 16°-180.
1775. Tursellin H.-Facciolato I.: Particulae latinae orationis, 1 tom, Tyrnaviae 1781. Prepozitii, adverbe etc.
1776. Luby Anton: Theol. Moralis, p. I, 1 tom, Graecii 1784. Manual.
1777. Trendelenburg I. G.: Anfangsgründe der grtech. Sprache, 1 tom, Leipzig 1803. Manual.
- 1778, 1779. Tiraboschi Girolamo: Nuovo Vocab. Lat. Ital. Ital. Lat., 2 tomuri, Bassano 1770.
1790. Allioli: Das Alte Testament, 1 tom, Landshut 1843. Broșat, 16°-492.
- 1794-1810. Reinhard, Volkmar Franz: Predigten über alle Sonn- und Fesage d. I., 43 tomuri, Reutlingen 1815. Predici germ. Legate in 1/2 pânză. 8° mic.
- 1812, 1313. Mayer I. Fr.: Das Ganze der Landwirtschath 2 tomuri, Nürnberg 1788. 1/2 piele, 8°.
- 1816, 1870 XIII T. cikk. Köztörvényhatóságok rendezéséről, 1 tom, Pest 1871 32°-70, pânză.
1830. Pavillon Etienne, del 'Akad. Fr.: Ouvres premier partie, 1 tom. Amsterdam 1750. 32°-190, piele.
1832. Marquise de Courtaville: Memoirs et Avetures d'une Dame..., 1 tom, Francfurt 1757. Numai vol. II. 32°-154+150.
1834. Kempis Tamás: Krisztus követéséről 4 könyv, 1 tom, Eger 1778. 32°-456.
1836. Cailleres M. de: De la Science de monde, 1 tom, Bruxelles 1729. Cod de maniere elegante.
1840. Aus Kundeshaften, Heimlichkeiten des Lebens Ignatii Loyola, 1 tom, Wien 1711. 32°-260. Dp. sf. Ign. Loyola.
- 144 Tympius Mathaeus: Thesaurus frasium Germanico-Lafinus, 1 tom, Praga 1686. Fraseol. germ. 32°.
- 1851, 1852. Voltiggi-Mitterpacher: Tractatus de vitis cultura, 2 tomuri, Viena 1808 8°, piele.
1854. Pütz, Wilhelm; Grundriss der Geographie und Geschichte, 1 tom, Koblenz 1850. Manual, p. I.
- 1862, 1863. P. Simon a Virgine: Sermones Sacri, p. I-II, 2 tomuri, Augustae Vindelic 1774. 8°, piele.
- 1864, 1865. Simper-Schwarzbauer: Praktisch Cathol. Religionshandbuch, 2 tomuri, Salzburg 1790. 8°. Predici in lecturi pentru popor.
1879. Greiter Jos.: Kräuter Büschelein-Sonntagspredigten, 1 tom, Augspurg 1754 4°, cartonat.
1886. Tertia pars Catechismi, 1 tom. Carte mancă, nelegată, in 4°.

(Va urma).

